

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendőek.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendőek.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Székely Nemzeti Alap.

A székelyek aranykönyve.

(—gh) Egy vérbeli székely atyánkfiának isteni szikra pattant ki nemes szívéből. Olyan alkotást hozni létre, a mely talpra állítja, testvérré, együttérzővé teszi a székelyt. Eszméjét közölte a vele együtt gondolkozni hivatott testvéreivel; kik ötet és szándékát megértették, sokan helyesnek, jónak, üdvösnek és magasztosnak is tartották s nyomban áldozatra készek voltak. Mások pedig meghallgatták ugyan, de valószínűleg nem tudták átérteni, átérzeni, hogyan lehessen ma: — a rideg, önző világban valaki önzetlen... és elfordultak, nagyot hallgattak reá...

Nagyon nagy vonásokban ezek az előzményei „A székelyek aranykönyvé”-nek létrehozatala körül buzgólkodó mozgalomnak.

De ha valami eszme életre, megvalósításra született; ha valami nemes, isteni gondolat támad és annak derék, egész szívvel-lélekkel érvényt szerezni akaró gazdája van, — annak ezer veszély és akadály között is győznie kell, mert ha Isten velünk, úgy senki sem lehet és hiába is van ellenünk!... Az igazi, ősi fajszékely az igaz uton való előhaladásban, szívós kitartással megállja helyét, melyről lesodorni, eltántorítani, még élete árán sem engedi magát.

Igy történt a Székely Nemzeti Alap létrehozásával is, amelynek kovásza már meg van — tőlünk, ami székely hazafiúi lelkesedésünktől van függővé téve, hogy épen oly rohamosan fejlődjen, mint az 1884. dec. 24-én alakult Emke.

A székelyudvarhelyi Székely Társaság ugyanis 1912 évi augusztus hó 14-én Dr. Pál Árpád vármegyei főjegyző elnöklésével nevezetes választmányi ülést tartott Udvarhelyvármegye székházának kistermében. Az elnök beszámolt „A székelyek aranykönyvé” körül történt eddigi tevékenységről, a mit a szép számban megjelent közönséggel egyetemben a választmány tudomásul vett.

Ezután felkérte a jelenvoltakat, hogy értekezletté alakulván, válasszának elnököt. Az értekezők elnökévé egyhangulag, nagy lelkesedéssel: Gálffy Ignác miskolci felsőkereskedő, igazgatót és jegyzőjének Dr. Mezei Pál székelyudvarhelyi ügyvédet választotta meg.

Gálffy elnök nagyhatású beszéddel megnyitotta az értekezletet s azután általános helyeslések között olvasta fel Dr. Mezei ügyvéd az alapszabálytervezetet, melyet úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadott az értekezők és kormányhatósági jóváhagyásra való felterjesztését kimondotta.

Majd Gálffy Ignác elnök tette meg örövendetesen és nagy lelkesedéssel fo-

gadott jelentését a „Székely Nemzeti Alap”-ra vonatkozólag. Elmondotta, hogy a különböző helyeken tartott Székely Kongresszusok résztvevőitől, kik meleg szívvel ohajtják az eszme megvalósítását, a Székely Nemzeti Alapra 2000 korona gyűlt össze s ez összeg jelenleg a miskolci Székely Társaság betétekép a Borsodvármegyei Takarékpénztárnál kamatozik. Mihelyt tehát a Székely Nemzeti Alap szabályai jóváhagyást nyernek és véglegesen megalakul, a 2000 K-át azonnal rendelkezésére bocsátják, mint tulajdonát.

Továbbá tekintettel a Székely Társaságban felmerült amaz eszmére, hogy az Alap nagyra hivatottságát dokumentálják, kimondotta az értekezők egy 300 koronás pályadíj kitűzését oly értelemben, amint az a „Székely-Udvarhely” más helyén olvasható. A beérkező pályázatok felett ez az újból összeülő értekezők fog dönteni. A pályadíjhoz 100—100 K összeget a miskolci és székelyudvarhelyi Székely Társaságok, valamint a Székely Nemzeti Alap adományoz.

Az elnök köszönő szavaira Dr. Pál Árpád emelkedett szólásra s úgy a Székely Társaság, mint a maga nevében megköszönte az elismerő nyilatkozatot. Azonban kijelentette, hogy érzi és tudja, mikép azt a megtisztelő megbízást, melyet a székelyudvarhelyi Székely Társaságra ruházott a Kongresszus, nem végezhetjük el, mivel abban úgy a társadalmi, mint a politikai viszonyok megakadályoztak. Ezt a mostani szép érdeklődést sem látja másban, minthogy a jelen pillanatban új oltárt emeltünk a székely nemzetnek, amelyen politikai, telekezeti és társadalmi korlátok nélkül hozzuk meg kulturális áldozatainkat.

Az alapszabályok keretén belül bizonyára új, tartalmasabb élet fog rövid idők elteltével kifejlődni e város, vármegye és az egész erdélyi magyarság erősítésére.

Szívéből kívánja, hogy e történelmi pillanatban elvetett mustármag, terebélyes fává növekedjen és annak árnyékából a mostani munkára büszkén gondolhassunk vissza, midőn kivittuk az erdélyrészi magyarság szupremáciáját.

A lelkes, szünni nem akaró tapsal és éljenzéssel fogadott beszéd után, az elnök ismételt megköszönve a közönség meleg szeretettől áthatott érdeklődését, az értekezletet berekesztette.

... És most előre székelyek! A kibontott székely zászlót többé összegöngyölíteni nem szabad; azt a dicső lobogót, melynek nyelét a miskolci és a székelyudvarhelyi derék Székely Társaságok és azok igazi székely elnökei: Gálffy Ignác és Dr. Pál Árpád nyujtanak felénk, fogjuk meg ősi székely erővel és lobogtassuk diadalmasan végig hazánk minden rétegében.

Támadjon fel forrón szerető lelünkben az Orbán Balázsok, Bartha Miklóskok, Ugron Gáborok nagy lelke, ősi székely akarata és nyilvánuljon országsszerte fajfontartó érzelm a keblek mélyén...

Ha összetartunk és mindnyájan egyet akarunk, hazafias céljainkat feltétlenül el kell érjük. Tehát Isten nevében csak előre!...

A politikai helyzetről.

Lukács munkapárti evangélista tehát megnyilatkozott Nagyenyeden, hol a szuronyuralom állott őrt, hogy az elkeseredett, vérgigéretetett népfelháborodás — pajtásai-val együtt, hozzájuk méltó fogadtatásban ne részesíthesse.

Elfojtotta a csendőrszurony az igazi érzelmeket; de csak elfojtotta és nem semmisíthette meg úgy, hogy felszabadulván, előbb utóbb utat-módot ne találjon a kitörésre. A választások idején majd csendőrszuronyt nem tehet a nép számára sem ő, sem munka-párti serege. Most ő nevet a markába csendőrszuronyok között; akkor a nemzet ereje kerül felszínre...

Különben a hetek óta világra szólóan kürtölt beszámoló — szegényes, üres, minden jelentőség nélkül való hebegéssé zsugorodott. De legalább ma már tisztában van az ország Lukács Lászlóval.

Lukács — írja a Budapest — Macchiavellivel tart, aki azt írta híres politikai tanácsadásai elé jeligéül, hogy a politikának semmi köze sincs az erkölshöz, s az ország szomorúan láthatja, mint távolodott el Deák nagy politikai alapelvétől, hogy „hazudni nem szabad”. A szó tán kegyetlen és durva, de Deák mondta s mi nem a szóra, hanem belső tartalmára fektetjük a súlyt. Azt akarjuk mondani, hogy ha Lukácsnak volt bátorsága megcsinálni a június 4-ikét, kellett volna, hogy bátorsága legyen annak igazi okait is előadni nyíltan, becsületesen, őszintén. És ez az, amit Lukács ma nem tett. Azt az egész harcot, amelyet az ellenzék a véderőjavaslat ellen folytatott, úgy akarta ma beállítani, hogy az ellenzék azt csak hatalmi vágyból kezdte meg. Azt, hogy a véderőreform telve van alkotmányselelemmel, hogy ősi jogainkat kobozta el, vagy adta fel, hogy a nemzet jogállománját csorbitotta s hogy az ellenzék végül is ennek kiküszöbölését akarta, azt Lukács László egyenesen elhallgatta, hanem azt mondta, a június 4-iki merényletre az kényszerítette a munkapártot, hogy „a kisebbség kezébe akarta venni a parlamenti munka vezetését, nem állapodott meg a passzív álláspontonál, hanem az aktív politikai irányítás terére lépett, programot állított fen, junktimot létesített”. Hegy ennek az aktív politikai irányításnak céljatlajdonképpen az volt, hogy a véderőjavaslatból a nemzeti sérelmek kiküszöböltessenek s hogy a kormány adott ígéretének beváltására és a nép politikai jégainak kiterjesztésére kényszerítesék, azt elhallgatta.

Nem csoda tehát, hogy a június 4-iki szavazásban s alkotmányunknak és a parlamentarizmusnak tönkretételében ő nem lát egyebet, mint azt, hogy „a többség egyet-

len egyszer merészkedett a maga akaratát a kisebbség akarata ellenére kifejezésre juttatni, s cinizmussal azt mondja: „ez az az óriási sérelem, amely miatti fájdalomában az ellenzék az ő siralmaival telekürtöli az egész világot”.

Ez félrevezetése az országnak, ez meghamisítása a tényeknek, ez az, amiért mi Deák Ferenc szavait idézni szükségesnek tartottuk.

Hogy a munkapárt nyugodt, mint ahogy a miniszterelnök mondta, azon nem is csodálkozunk. A miniszterelnök szerint azért, mert lerakta munkája alapját és biztosította munkája lehetőségét; szerintünk azért, mert a csendőrség és a katonaság, ami ennek a munkásságnak alapja és lehetőség, mindvégig rendelkezésre áll.

A beszámoló a választási jog reformjáról is megemlékezett. Ugy-e mindenki azt hihette, hogy a miniszterelnök végre informálni fogja az országot, végre megmondja, mint gondolja ő végrehajtani azt a nagy reformot, amelyet megígért s amellyel mind e mai napig adós maradt. A félhivatalosok már egy hét óta kürtölik, hogy egyszerre vége lesz minden kételynek, mert a miniszterelnök le fogja rántani a szlinkszről a szaiszi fátyolt. Ha érdeklődéssel és kíváncsisággal várta az ország Lukács mai beszédét, abban nagy része volt annak, hogy a választói jog reformjáról remélt végre autentikus kijelentést. De ezzel a miniszterelnök adós maradt: „Nem vagyok abban a helyzetben, — mondta — hogy ma önöket a választói jogi tervezet részleteivel megismertessem”. De hogy a census fenmarad, azt bejelentette; hogy a titkos szavazást is csak ott fogja behozni, ahol ennek indoklása és jogosultsága fenforog, azt is megmondta. De hogy minő lesz a census s hogy ez nem fogja-e kijátszani a választói jog általános voltát s hogy hol lesz szerinte indokolt és jogosult a titkos szavazás, arról meg nem emlékezett egyetlen szóval sem.

A beszámoló egyik része, tehát, ami a multa vonatkozik, valótlán vádak halmaza az ellenzék ellen, a másik része pedig, a mely a jövő útjait lett volna hivatva kijelölni, cinikus és határozatlan.

Székelyország ujjá teremtése.

— Gálffy Ignác miskolci felső keresk. isk. igazgató emlékbeszéde, melyet a Szejké-fürdőn, az Orbán Balázs báró emlékére rendezett ünnepélyen mondott. — Székely Testvéreim!

Ennek a hegynék ormain, amelynek tövében mi összegyűltünk, épen úgy, mint a közeli Órhegyen, vagy a Budvár, a Szarkakő vagy a Rez kiálló csucsain kigyultak az őr-tüzek, ha őseinket ellenséges nép közelítése fenyegette.

Oromról-oromra szállt a hír, hogy hol jár, milyen és mennyi az ellenség, völgyről-völgyre szállt a kiáltás, hogy miképen és mily erővel kell készülni a közelgő csapás elhárítására.

Mi is eljöttünk meggyújtani emlékeztünk fákláját, mert hiszen a költőtől tanultuk meg, hogy „csak gyáva nép feledhet ős nagyságot, csak korcs utódok hős elődöket; a derék megtér ősei sirlakához s gyújt régi fényénél új szövétneket”.

Gyujtsuk meg hát mi is a fáklát s ennek lángoló világánál lássuk meg az előttünk fekvő kies fürdő ujjalkotójának nemes alakját s példája lelkesítsen hozzá méltó cselekedetekre.

Báró Orbán Balázs emlékének jöttünk áldozni. Annak a férfunak, aki életének legjavát s mondhatjuk mindenét ezért a földért áldozá. Kinek dícsérete hát szálljon innen völgyről-völgyre, faluról-falura, hogy soha feledve ne legyen.

Születése és kora ifjúsága arra az időre esik, amikor a magyar nemzetet Deák Ferenc, Széchenyi István, Kossuth Lajos, a felsőbükk Nagy Pálok nyomán átvezették a középkori Magyarországból az ujkori Magyarországra.

Tudjuk jól, hogy ez a magyar nemeseknek, gazdagnak és szegénynek: főurnak és középsorsu nemesnek egyaránt soha el nem hamvadó fényességű áldozata a mult század első felében folyt le és ha semmi más érdene nem is volna a mult század első felének, ez a csendes, de folytonosan előrehaladó, modern irányba fejlődő átalakulás, maga örök emléket emel akkori elődeinknek. Hiszen más országokban a jogok nélkül szűkölködő osztályok legtöbbször véres forradalommal erőszakolták ki azt, amit nálunk a jogokkal bírák önként igyekeztek a kedvezőtlen viszonyok ellenére a jogtalanok számára a legkisebb vérontás nélkül biztosítani.

És hogy nem lehetett teljes a törekvés sikere, hanem egy ideig el kellett a nemes küzdelemnek hallgatni, mert az irigy sors véres, elnyomással fenyegető harcokat küldött reánk, ez volt a mi legnagyobb csapásunk, mert mindazokat a demokratikus alkotásokat, a melyeket apáink e nélkül végrehajtottak volna a magyar nemzet érdekeinek megóvásáért, azt az 1848-49-iki szabadságharc leverése után, a mi ellenségeink végrehajtották a mi érdekeink nagy megkárosításával.

És ma a magyar nemzet testén élő némely ugynevezett modern tudós folyton szemünkre veti, hogy a reformokat nem a magyar középosztály hajtotta végre, hanem szerintők „ellenzékükre”, a német korszak.

Jól jegyezzétek meg ezeket székely atyámfiai, mert hozzátok is elfognak azok jöni és lázítani liteket azok ellen, akik saját előnyeiket, sokszor vagyonukat áldozták fel a demokratikus egyenlőségért, de a kedvezőtlen sors nem engedte meg nekik teljesen véghezvinni szándékukat; és akik vérük hullásával pecsételték meg hitüket, azok most nem jöhetnek ide cáfolni azokat, akik csak azért akarják kivenni a ti lelkeitekből a hősök, a nagyok emléke iránt való kegyeletet, hogy érdemtelen gazdagságuk segítségével most maguk foglalhassák el előttek azt a helyet, amelyet még mindig amazok emlékezete tölt be.

Egyike volt ebben a küzdelemben a legméltóbbnak Orbán Balázs feledhetetlen hazánkfi. Igaz, hogy ő nem vett kezdetben részt abban a nagy munkában, mert hiszen még a 48-iki nagy küzdelemben is 19 éves volt, tehát a 20-as, 30-as, 40-es évek dicső munkájában s még inkább az előzményekben nem vehetett részt. Sőt családi ügyek 1846-ban külföldre, Konstantinápolyba szölván, nem is jöhetett haza, hogy a nagy küzdelemben kardjával is részt vegyen.

De Székelyföldön a fejlődés is harcra volt kényszerítve, hiszen a Székelyföldön nem kellett a jobbágyságot felszabadítani, mivel itt jobbágy alig lakott; a székely egyformán szabad és egyenlő jogu nép volt, a hol a régi rendi alkotmány szavai szerint egyiknek sem volt több, másiknak sem volt kevesebb joga, mint másnak.

De ha nem is vehetett eleintén részt a küzdelemben, első rangu munkása lett a későbbi kornak abban a háládatlan munkájában, amelynek sikerét ők még csak nem is remélték, de önzetlen küzdelemükkel, mint egy szent hagyományként hagyták reánk a függetlenségi törekvések és különösen a népjogok egyenlősítése iránt való lankadatlan munkálkodás kötetleit.

A nagy magyar demokraták szelleme lengette át a székelyföldi iskolák falait és ezzel táplálkozván, keleti utazása alatt közvetlen ismeretek és lelkesítő szép mult idők hagyományainak magába szívása által fegy-

verezte fel lelkét s így állott itt a hazafiak sorába, akik a nagy szabadságharc alatt küzdelem leverése után sötét és szenvedések által keservesé vált éjszakán át kalauzolták a szegény magyar népet az 1867-iki kiegyezés idejéig.

Arról a korról írta a költő, hogy „míg a sebzett vad a rengetegben kinjában hangot ad, — magát az eltiport magyarnak kiseríteni sem szabad”. Ekkor volt szükség tudással, tapasztalással és igazi emberszeretettel felfegyverzett Orbán Balázssokra, akik mindig óva intették a könnyen félrevezethető népet, hogy kora idején, ne siessen a lidérc-fény után.

S amikor felkelt a nap és 1867. június 8-ika után a megkoronázott király békejobbot szorított a magyar nemzettel, ő volt egyike a kiváló mérsékelteknek, akik egyfelől nem tartották ugyan elégségeseknek a 48-adi törvények jogfolytonosságának elvi kijelentését és az 1867-iki kiegyezés törvény-cikkelyeit, de másfelől nem tartották helyesnek izgatni a viszonylagosan jobb nemzeti vívmányok ellenében, hanem közép uton maradván, igyekeztek újabb meg újabb küzdelmekkel, újabb meg újabb jogokat követelni s azoknak kivívását előkészíteni.

A férfiú Orbán Balásznak 1867-től 1890-ig, tehát az élete delén levő, hazai és külföldi viszonyok ismeretével gazdag tudásu honfinak élete, ebben a küzdelemben telt el. Soha sem állott oda, a hol a jutalmat osztogatták, de mindig résen állott, a hol a népek jogait védelmezni kellett.

Az országgyűlések szorgalmas látogatója volt és minden olyan kérdésben, amely a székelyek érdekeit érintette, felszólt. Résen állott és a községek, a székek; a közönség és az egyesek érdekeit is soha nem lankadó lelkesedéssel támogatta, védelmezte.

(Vége köv.)

Megalakul a köztársasági párt.

Nagy György zászló bontása

Hmvásárhely, aug. 15.

Megjelent Dr Nagy György politikai lapjának, a „Magyar Köztársaság”-nak augusztusi száma. Ez szám kötetnyi terjedelmű s 41 önálló, tartalmas cikk gazdagítja. A vezető cikk az országos köztársasági párt szervező bizottságának felhívása, melyben a Budapesten 1912. évi szeptember 8-án rendezendő országos Kossuth ünnepre hívja meg a magyar republikánusokat. A tüzes lélekkel teljes meghívásnak meg lesz az országos visszhangja. Dr Nagy György szerkesztő a „Nemzeti becsület” cím alatt fejtegeti a köztársasági mozgalom politikai jelentőségét s foglalkozik a szeptember 8-iki ünnepel, mint a Kossuth kultusz messze kihatásu eseményével. E cikk az ünnepnek méltó beharangozása.

Dr Ormos Ede a magyarországi szociáldemokrata párt egyik vezére s nagy szociálpolitikai tudással felfegyverzett szociológus „Köztársaság és a szocializmus” cím alatt irt cikkében azt bizonyítja, hogy a szociálisták is a köztársasági államforma hívei. Ismerteti a portugál szociáldemokrata pártnak a világ szociáldemokrata pártszervezeteihez megküldött határozatát, mely történelmi világítást vet a szociálisták republikánus küzdelmére. Mintegy hivatalosan jelenti be a magyarországi szociáldemokrata párt Dr Ormos Ede cikkében, hogy támogatja azt a demokrata radikális mozgalmat, melyet a magyar republikánusok indítottak. Az Ormos Ede cikkét ugyanaz a lélek hatja át, ugyanaz a meggyőződés hevíti, mely a Népszavának híres, elkobozott „Éljen a köztársaság” című cikkéből sugárzott ki. A szociálisták nyugtató jobbát szeretettel ragadják meg a köztársasági eszme hívei s a megértés, a megbecsülés jegyében kötött fegyverszövetség éreztetni fogja irányító hatását a magyar politikai életben.

Dr Kalmár Antal, az országos nevű publicista, aki ellen indított királlysértési perek az ország lelkes érdeklődése mellett vég-

zódtek egyhangu esküdtszéki felmentéssel, a „Köztársasági eszme elméletben és gyakorlatban” cím alatt aktuális kérdésekről ír. Minden kérdést a tudás fényszórójával világít meg s minden betűjét a rendíthetetlen meggyőződés emeli egy tüzes, kuruc lélek hitvallásává.

Dr György János bodonkúti ref. lelkész, kit az amerikai Harvard egyetemen avattak fel a szociológia doktorává, az „Idők teljessége” cím alatt írt cikkében adja bizonyítékát nagy tudásának. Mélyen szántó filozófiai érvekkel bizonyítja, hogy egyedül a köztársasági államforma felel meg az emberi méltóságnak s a nemzeti öntudatnak. A szerző visszamegy a világtörténelem ó-kori eseményeihez s megrajzolja az eszmék terjedésének hullámvonalát s magas, ideális szempontból vizsgálja a népeknek a szabadságról vívott küzdelmeit. A tudományos republikánus irodalom Dr György Jánosban elsőrangú harcost nyert, ki a tudás fátylájával világítja meg az utat a gyakorlat emberei előtt. Egyik legérdekesebb cikke a „Magyar Köztársaság”-nak a Dr Vida Gyula írása: a „Köztársasági párt és a magyar nemzet” Dr Vida Gyula az ifjú Magyarországnak egyik irányító tagja s a pápai, a zalaegerszegi ellenzéki népgyűléseken tartott beszédével bizonyította, hogy az élő szónak hódító hatalmával is mennyire rendelkezik. Élén áll az országos diák-szövetségnek s emeli cikke értékét, hogy abban a magyar ifjuság érteleme tükröződik vissza. Így szeretjük látni mi a magyar ifjúságot, amint hitével, lelkesedésével a Kossuth Lajos eszméinek zászlója alatt harcol s azoknak a nemzet történelmi hagyományoknak élő megőrzője, melyek Petőfi Sándor, Vasvári Pál, Irányi Dániel nevéhez és emlékéhez fűződnek.

Dr Csutak Ödön, kinek Rousseau-nak korszakalkotó művéről a „Du Contrat Social”-ról írt tanulmánya a magyar politikai esszé irodalomnak egyik legbecesebb terméke, a „Székelység republikanizmusa” cím alatt írt tanulmányában meggyőzően érvel a mellett, hogy a székelység, Magyarország napkeleti kapuján k évezredes, szent hűségű őrsége a köztársasági törekvések lelkes ápolója s a nagy ragyogó multhan, az 1849-ik korszakos küzdelemben is mind a Kossuth Lajos legfanatikusabb követelőihez tartoztak. Névszerűen is megnevezi a mai székely közélet azon vezetőit, kik a Székelyföldön munkálják a lelkek talaját a republikánus eszmék számára. Dr Csutak Ödön, ki csak rövid ideig szünetelt szűkebb patriájában, Háromszék-megyében, ősszel újra folytatja ket évre tervezett külföldi tanulmányútját s megígérte, hogy az olasz és spanyol köztársasági mozgalmakról közvetlen tapasztalaton alapuló részletes tudósításokat fog küldeni.

Enyedi Barnabás, a „Magyarország” munkatársa a „A jövődö távlatából” címmel festi a magyar republikánizmus jövődójét.

E számba verseket írtak: Kecskeméti Ferenc békési ref. lelkész, volt orsz. képviselő, Dr Hercegh József makói lapszerkesztő, Portik Andor és Rakóczy Imre a kolozsvári Egyetemi Kör vezető tagjai

A „Köztársasági hírek” rovata beszámoló a gödöllői és a kolozsvári republikánus értekezletekről, az országos Kossuth ünnepekről s a budapesti sajtógyűlésekről, melynek egyik vezérszónoka Dr Nagy György volt. Értékes kitüntetés volt a „Magyar Köztársaság”-nak, hogy a fővárosi napilapokon kívül kizárólag e lap volt hivatalos a sajtógyűlésen, Siscitur ad astra!

A szerkesztő üzenetei zárják be a lapot. Köztük egy Szatmárba küldött gyilkos szatirájú üzenet, mely Kelemen Samu szatmári képviselő ellen irányul, ki tudvalevőleg saját pártja ellen, a függetlenségi és 48-as párt ellen beszélt beszámolójában. A szerkesztői üzenetek egyike külön is felhívja a magyar republikánusok figyelmét a szeptember 8-án rendezendő országos Kossuth ünnepre.

A lap egyes száma 1 korona. Kapható Nemes Ármán könyvkereskedésében Hódmezővásárhelyen és a budapesti (Erzsébetkörút 44.) főbizományosnál Galantai Gyula könyvkereskedőnél. Dr Sz. Gy.

— **Utrendőri kihágás elbírálása.** Fölmerült eset alkalmából elvi határozatban mondotta ki a földmívelésügyi miniszter, hogy az 1890. évi I. t.-c.-ben felsorolt közutak

hálózatába föl nem vett közutakon utrendőri kihágás el nem követhető. Ha az ily utak mezőgazdasági érdeket szolgálnak, az elkövetett kihágás az 1894. évi XII. t.-c. alapján torlandó meg.

Iskolai értesítés.

A helybeli m. kir. állami főreáliskolában az 1912—1913 iskolai évre a beiratások f. évi szeptember 2, 3 és 4-én tartatnak meg.

Az iskolai év kezdete 4-én d. e. 11 órakor a tornacsarnokban lesz.

A beiratásokat megelőzően, augusztus 31-én d. e. 8—12 és d. u. 3—5 óráig a javító, pótló és kiegészítő vizsgálatok tartatnak meg.

Ugy a beiratáshoz, mint a 31-én tartandó vizsgálatokhoz tartozik minden tanuló iskolai bizonyítványát magával hozni.

A másirányú iskolából jövő s magasabb osztályba átlépni szándékozó tanulókkal a felvételi vizsgálatok, valamint a magánvizsgálatok is a beiratási napokon tartatnak meg.

Az érettségi vizsgálatok szóbeli része szeptember 14 d. u. 3 órakor, az írásbeli része szeptember 7, 9 és 10. tartatik meg. Erre a vizsgálatra szeptember 3-án déli 12 óráig lehet az igazgatóságnál jelentkezni.

Azon rendes tanulók, akik tandíjmentességet akarnak nyerni, az igazgatósághoz címzett s hatóságilag kiállított vagyonossági bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeiket már a beiratás alkalmával, de legkésőbb szeptember 15-ig nyújtják be az illetékes osztályfőnök uraknál.

Az internátus konyhájáról 25—30. szegény sorsu tanuló kaphat mérsékelt díjért ebédet; ezért is az igazgatósághoz kell folyamodni szegénységi bizonyítvánnyal.

A szegényebb sorsu tanulók az intézet-től tankönyveket is kaphatnak korlátolt számban.

Minden, az intézetre vonatkozó kérdésben készséggel ad felvilágosítást az igazgatóság.

Székelyudvarhely, 1912 augusztus 17.

Dr Solymossy Lajos igazgató

A „Székely Nemzeti Alap” pályázata.

A „Székely Nemzeti Alap” alapszabályzatát 1912. augusztus 14-én megalkotott értekezlet azért, hogy az egyesület kulturális céljai minél előbb a valóság felé közeledjenek — elhatározta, hogy egy 1912. szeptember 1-től havi előleges 10 részletben kifizetendő 300 koronás ösztöndíjra pályázatot hirdet.

Felhívja tehát azon Udvarhelyvármegye területén illetőséggel bíró, középiskolát, vagy középfoku szakiskolát most elhagyott, egyetemre, főiskolába, vagy felsőbb iskolába a legközelebbi tanév elején belépni szándékozó kiváló ifjakat, kik ez ösztöndíjat elnyerni óhajtják, hogy születési, szegénységi és záróvizsgálati bizonyítványaikkal felszerelt bélyegmentes kérvényeiket melyben az általuk választott pálya is megjelölendő. 1912 augusztus 26-ig az értekezlet alulírott jegyzőjéhez nyújtják be.

Székelyudvarhely, 1912. augusztus 18.
Dr Mezei Pál s. k. Gálffy Ignác s. k.
az értekezlet az értekezlet
jegyzője elnöke

HÍREK.

— **Kinevezés.** A pénzügyi m. kir. miniszter Dr Rimóczy Béla pénzügyi fogalmazógyakornokot a marosvásárhelyi pénzügyigazgatóságnál a X. fizetési osztályba végleges minőségű pénzügyi fogalmazónak nevezte ki a székelyudvarhelyi pénzügyigazgatósághoz.

— **Baromvásár Enyeden.** Nagyenyeden baromvásár volt csütörtökön, azon a napon, melyen Lukács László miniszterelnök, a város képviselője — beszámoló beszédét tartotta. A városról és messze vidékéről felhajtott kövér és sovány kisebb-nagyobb ökröknek jó ára volt; sokkal jobb, mint a munkapárti választóknak, kik mindössze csekély 16 koronás ebédet ettek a kegyelmes miniszterelnök fanyar ízű beszámolója után. A nagyenyedi baromvásáron — mint mondják — Udvarhelyvármegyéből is volt néhány eladó ökr, számár s az állatvilág más négy és kétféle osztályából való barom. Szóval úgy a felhajtás, mint a kereslet kielégítőnek mondható... Haller János gróf főispán, Hegymegi Kiss Pál főispáni titkár és egy csomó marosvásárhelyi, külön vonaton utaztak Enyedre. Azonban ők — mint elképzelhető is — nem annyira a baromvásár, mint inkább a miniszterelnöki beszámoló és ebéd iránt érdeklődtek... A híres beszámolónak nagy érdekessége volt az a 300 csendőrkét ezred katonaszurony és közel száz detektív, kik mindnyájan fokozott mértékben ügyeltek a munkapárti oldalbordákra, nehogy valami bajuk történjenek...

— **Halálozás.** Barabás Józsefné szül. Szőke Karolina életének 33-ik évében, hosszas szenvedés után e hó 14-én elhalt Székelyudvarhelyt. Temetése nagy részvét mellett történt meg a ref. egyház szertartása szerint pénteken délután. Vajda Ferenc ref. esperes végezte a szertartást és a Székely Dalegylet énekelt. Az Agrártakarékpénztár tisztviselői kara, köztük Dr Valentisk Ferenc orsz. képviselő, valamint az egyes intézetek és hivatalok alkalmazottai is résztvettek a temetésen.

— **Hazudni! Hazudni!** A kormánynak a sok között, van egy különös kegyekben részesített felhivatalos szócsőve Budapesten. Ez a jó koszon élő lap szolgáltatja többek között — az „Ingyen példány”-okat is a falusi és városi jámbor mungóknak — táplálékul. Hogy aztán a kormánypárti maszlagtól elszédül-e, gyomorémelygést kap-e az olvasója, azzal nem törődik a lap hűséges küldője. Elvégre az ajándék marhának nem nézik a fogát — mondja a székely... Elég az, hogy aki megfigyeli ezt a hőzsírjában csömörlésig uszkáló sajtóterméket, rögtön kitalálja, mikép különösen a „Hazudni! Hazudni!” című állandó rovatában írtaknak — mindenkor épen az ellenkezője igaz. De azért ő veri a mellet legjobban, hogy a többiek mind hazudnak. Szóval ez a kormánypárti ujság egészen hű tükre a mai Tisza—Lukács-féle, mindent lehazudó rendszernek s így a folt is egészen méltó a — zsákhöz, melyből bőségszaruként foly ki a mottó: „Hazudni! Hazudni!”

— **Az ecet készítéséhez használt szesz adómentessége.** A pénzügyminiszter 1912. évi 2667—P. M. szám alatt az ecet készítéséhez a fogyasztási adók nagyobbik tétele alá eső szesznek adómentes felhasználása tárgyában az alábbi rendeletet adta ki: Hivatkozással a szeszadóra vonatkozó 1899. évi XX. t.-c. 4. §-ára, ugyszintén a 1911. évi XIV. t.-c. 8. §-ára elrendelem, hogy ecet készítéséhez a fogyasztási adónak nagyobbik tétele alá eső szesz is adómentesen felhasználható. Jelen rendeletem 1912. évi szeptember hó 1. napján lép érvénybe. E napon az 1899. évi XX. t.-c. végrehajtása iránti utasítás I. a II. pontjához tartozó és adómentes használatra szánt szesz tárgyában kiadott szabályzat II. 8. c. a) pontjának első bekezdése hatályon kívül helyeztetik.

— **Értesítés.** Tisztelettel szíves tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a nyári idényre a legujabb férfi és női divatujdonosságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legjutányosabb árakban rendelkezésére bocsátom. Mindenkinnek saját érdekében ajánlom szíves megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

Hirdetés az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül
nincs forgalom! **HIRDESSEN** tehát
a „Székely-Udvarhely”-ben

4341—1912 tkv. sz.

Hirdetmény.

Az oklándi kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság köz-
hírré teszi, hogy Oklánd község
közhelyeinek telekkönyvei bir-
tokszabályozás — arányosítás
— következtében az 1869. évi
2579. I. M. számú rendelet ér-
telmében *átalakítottak*.

E célból az átalakítási elő-
munkákat hitelesítése és a hely-
szini eljárás nevezett községben
az 1912 évi szeptember hó 16-án
fog kezdődni.

Ennél fogva felhivatnak az
összes érdekeltek, hogy a hite-
lesítési tárgyaláson személyesen
vagy meghatalmazott által je-
lenjenek meg és az új telek-
könyvi tervezet elleni netáni
észrevételeiket annál bizonyo-
sabbban adják elő, mert a régi
telekkönyv végleges átalakítása
után, a téves átvezetésekkel
eredhető kifogásokat, jóhiszemű
harmadik személyek irányában
többé nem érvényesíthetik.

A kir. járásbiróság, mint te-
lekkönyvi hatóságtól.

Oklánd, 1912. augusztus 6-án
Földes s. k. kir. járásbíró.

A kiadmány hitelül:

WERMESCHER kir. telekkönyv-
vezető.

Népbiztosítási szövetkezetünk
részére

keresünk

az ország minden helységre
részére képviselőket. Szak-
ismeret nem szükséges, mint
mellékfoglalkozás is üzhető.
Könnyű és becsületes mel-
lékkereset! Ajánlatok az
Eszéki Kölcsonös Segélyző
Szövetkezet Igazgatóságához,
Eszék, küldendők.

Az Alföldi Gazdasági
Egyesület „Széchenyi”
fiatanevelő és taninté-
zete Budapest leg-
egészségesebb helyén a
Dunaparton, felvesz
elemi-, közép- és felső-
iskolai rendes és ma-
gántanulókat.

Az intézetnek 16 elsőrendű
tanára van, kik egyéni
oktatásban és nevelésben
részesítik a növendékeket.
Legmodernebb berendezés.
Magántanulóknak és be-
járó nővédeknek külön
tanfolyamok. Német, fran-
cia, angol társalgás. Zene.
Torna. Sport. Jelentkezni az:
„Alföldi Gazdasági Egye-
sületnél”: Budapest, VII.
István ut 51.
Telefon: 165—33.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek
valószínűleg *hasznára lesz*. Aki
nálunk hirdet, annak sikere van. A
hirdetés szövegezésében szívesen
segítünk. Hirdetőinknél történő be-
vásárlásainál és megrendeléseinknél a
„SZÉKELY-UDVARHELY” c. ujságot
felemlíteni szíveskedjék.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás ter-
mészetadta valódi erdélyi hegyi
borokban. Hordókban és palac-
kokban. Kitűnő sajáttermés és
vörös borok.

* A székelyek alkot- mányának története,

különösen a XVI. és XVII. században. Irta:
Dr. Konnerth János. Németből fordította
Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K.
Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb
ügyeit tárgyzó mű, mely 403 oldalas, vas-
kos kötetben a székelyek ősfoglalását, a
Székely fejlődését, feladatát, kapitányait, a
hulló vagy szolgabíró (székabíró), a főki-
rálybíró, az esküdteket vagy székülöket, a
jegyzőt vagy nótáriust, a falut vagy közsé-
get, a rendeket a Székelyföldön (A hár-
m rend, A földönlakók, Székely táma, Szé-
kely bánja vára 1562, A darabontok, A
két első rend helyzete, lófók, A primorok
vagy főnépek, Nemesek, jobbágyságok, zsellé-
rek), a székelyek hadi szolgálatait, a had-
terhek felosztását a rendek között, mus-
rák vagy hadi szemléket, a präsidium vagy
határőrséget, a székelyek adózását, az
egyenlő megterhelhetőség korszakát 1562-től
1601-ig, a rendes közterhektől való meg-
szabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, had-
adót, török adót fizetnek a székelyek is,
1657—1601-ig, a székelyek birtok- és örö-
kösdési jogát, a székelyek sóhordási jo-
gát nagy tudással, kitűnő fordításban tár-
gyalja. Új nyomokon jár. Kiváló forrás-
munka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh
Pálkönyvkereskedésében Székelyudvarhelyt

BOR

Fernengel Gyula székely-
udvarhelyi bornagykeres-
kedőné

a legjobb minőségben, nagy válas-
tásban és legelőnyösebb árak mel-
lett nagyban és kicsinyben kapható

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-moralt, Tal-
mud-erkölcsöket emlegetni, bár a leg-
több ember ismeri a Talmudot, nem
ismeri éppen azokat a részeket, amelyek
a keresztény világot érdeklik s melyek-
et saját jól felfogott érdekeinek meg-
ővése céljából ismernie kellene.

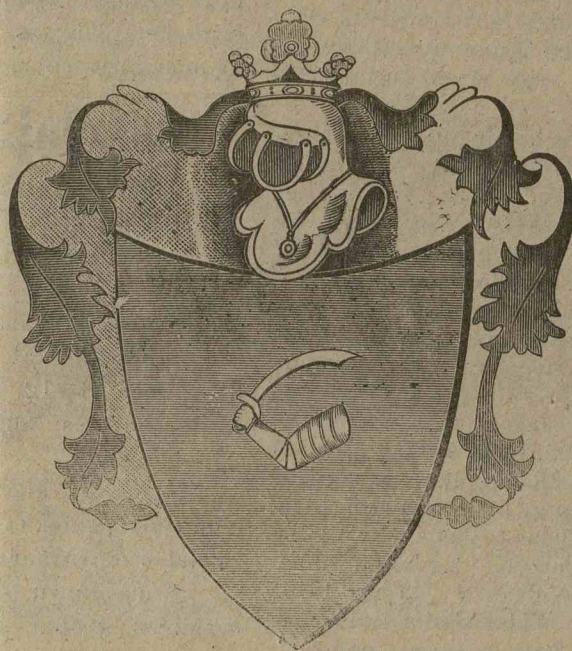
A Talmud a zsidó rabbiképzők tan-
anyaga, ez az ő teológiájuk. Nincs az
a pikáns pornographia, nincs az a rém-
regény, ami ennél érdekesebb lenne.
A Talmud kivonatos, de szövegszerű
fordításban most jelenik meg 320 kvart-
oldalon. Ára 10 korona. Népies kiadás
2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.

Megrendelhető:

„A Kereszt” kiadóhivatalában
Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

1848 eredeti francia angol
és amerikai toalet-
modell közül a BU-
DAPESTI BAZÁR egy évfolyamá-
ban. Előfizetési ára: negyedévre
2 korona. Ingyen mutatvány szá-
mot küld a „BUDAPESTI BAZÁR”
kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u.
22. (Budapesti Bazár-ház.)

XX

XX

A dályai

Abrán-család

nemesi címerét mu-
tadjuk be e helyen.
Ez a címer és a
család történetének
leírása, a legrégebbi
korszaktól való le-
származási tábláza-
tával az

Udvarhelyvármegye Nemes Családjai

című, Pálmay József szerkesztésében és Betegh Pál kiadásában
megjelent diszműben található.

Számos család címere és leírása, leszármazási táblázata
van e nagyszabású műben Mindenkinnek érdeke, hogy míg a
készlet tart, beszerezze.

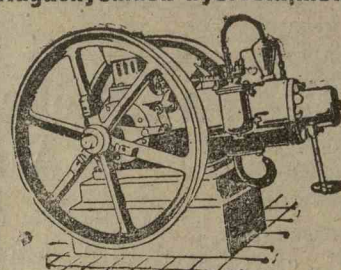
Kapható füzve 16 koronaért Székelyudvarhelyt a kiadónál.

XX

CLIMAX

nyersolajmotorok és lokomobilok 3-70 HP.

Magasnyomású nyersolajmotorok 15—150 ló-
erőig

legolcsóbb és
legmegbízhatóbb
üzemeltetési biz-
tosít-
ják. Üzemköl-
tség lóerőnként
1—2 fill. Allan-
dóan zavartalan
üzemlő — Pénz-
ügyöri felügye-
let nélkül! Egy
szerű kezeles! Sok
száz gépüzemben!

Költség vetése és árlapok díjmentesen.

Bachrich és Társa betétitársaság
motorgyári fióktelepe

Budapest, VI. ker. Váci-körút 59 a. b.

XX

Névjegyek,
Meghívók,
Eljegyzési
és Esküvői
valamint gyász-
jelentések

ugyszintén mindenféle
könyvnyomdai és
könyvkötői mun-
kák izléses ki-
vitelben, gyorsan és
pontosan készülnek

Betegh Pál

könyvnyomdát és könyv-
kötő-intézetében.

XX

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógymód: tifusz, kolera, toroklob,
rüh, vérhas, mindenféle himlő és vörheny, orbánc, bujakór, sza-
márhurut, agy-, tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és bélgyulladás, vese-
máj-, lép-, hólyag bajok, skrófula, köszvény, csusz, nyavalya-
törés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység,
vizekórás, szárazbetegség (tuberkulózis), torok- vagy
mandolagyulladás, gyomorkatarus, örülés stb. el-
len. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K.
E. — tekintélyes orvosok ajánla-
tára — népkönyvtárai részére
100 példányt elfogadott. Ára
.. 3 korona. Kapható: ..

Betegh Pál kiadónál Székelyudvar-
helyt és valamennyi könyvkereskedésben.